

KULATÝ STŮL: BUDOUCNOST EVROPSKÉ MIGRAČNÍ POLITIKY PO PŘIJETÍ EVROPSKÉHO MIGRAČNÍHO PAKTU

Institut pro evropskou politiku EUROPEUM
Lobbio

9 . z á ř í 2 0 2 6

Lobbio

O Institutu pro evropskou politiku EUROPEUM

Institut pro evropskou politiku EUROPEUM je neziskový, nestrannický a nezávislý think tank zaměřený na evropskou integraci a soudržnost. Přispívá k posilování demokracie, bezpečnosti, stability, svobody a solidarity v celé Evropě a zároveň podporuje aktivní zapojení České republiky v rámci Evropské unie.

EUROPEUM se věnuje původnímu výzkumu, organizuje veřejné akce a vzdělávací aktivity a rozvíjí nové myšlenky a doporučení pro tvorbu politik s cílem zlepšovat národní i evropské rozhodovací procesy.

Společná evropská migrační politika je zásadní pro fungování schengenského prostoru a sdílených politických hodnot. Dosavadní unijní legislativě však chyběly potřebné provize pro zvládání nepravidelné migrace a krizových situací. Fragmentovaná pravidla a nedostatek koordinace zároveň způsobovaly štěpení mezi členskými státy a podřývaly tak evropskou jednotu. Hlavním cílem nového **Paktu o migraci a azylu, jenž vstoupil v platnost v červnu 2026**, je proto zvýšení efektivity spolupráce mezi členskými státy a posílení celkové akceschopnosti Unie.

Evropská komise vnímá připravovanou legislativu jako úspěšný výsledek náročného vyjednávání, který slučuje **solidární princip s politickou zodpovědností**. Zástupci Evropského parlamentu hodnotí pakt rovněž pozitivně, zejména s ohledem na novou návratovou legislativu a systematický sběr biometrických údajů pro ověřování totožnosti. Dále však upozorňují na přetrvávající výzvy, jako je boj proti pašeráctví, dvojsečnou problematiku spolupráce se třetími zeměmi a potřebu speciálně řešit **situace, kdy se migrace účelně instrumentalizuje jako nástroj hybridního tlaku**. Zástupci občanské společnosti v této souvislosti apelují na posílení lidskoprávních záruk a lepší ochranu specifických zranitelných skupin, jako jsou osoby bez státní příslušnosti.

Shoda panuje na nutnosti debatu věcně deeskalovat, a to například důsledným rozlišováním legální migrace od té nepravidelné, jež tvoří jen zlomek celkového migračního pohybu. Zároveň **je klíčové posilovat vzájemnou evropskou sounáležitost a solidaritu** vůči geograficky znevýhodněným státům.

Implementace Paktu o migraci a azylu

Devátého září uspořádal **Institut pro evropskou politiku EUROPEUM** společně s organizací **Lobbio** v Bruselu hybridní kulatý stůl na téma budoucnosti evropské migrační politiky po přijetí Paktu o migraci a azylu. Pakt se skládá z deseti legislativních předpisů cílených na změnu přístupu Evropské unie ke správě hranic, azylovým procesům a sdílení zodpovědnosti. Jeho hlavním cílem je zvýšení efektivity spolupráce mezi členskými státy a posílení akceschopnosti Unie v případech nepravidelné migrace. Pakt **vstoupil v platnost v červnu 2026**, do konce roku se však projednávají dodatečná opatření. Akce se mimo zástupců české občanské společnosti a nevládního sektoru zúčastnili také europoslanci **Nikola Bartůšek** (ECR) a **Ondřej Kolář** (EPP) a zástupce Evropské komise **Robert Franče**. Debata probíhala podle pravidel Chatham House.

Nový Pakt představuje nejkomplexnější reformu evropského azylového a migračního systému za poslední roky, zejména pak ve snaze sjednotit a zrychlit procesy napříč členskými státy, jež v minulosti čelily roztříštěným pravidlům. Dále klade důraz na přísnější, technologicky vyspělejší ochranu vnějších hranic a zavádí povinné předvstupní prověřování, které zahrnuje bezpečnostní kontroly, sběr biometrických údajů a posouzení zranitelnosti osob ještě před oficiálním vstupem na území EU. Nová pravidla rovněž zaručují bezplatnou právní pomoc již v prvním stupni řízení a zavádějí mechanismus dohledu nad základními právy. Součástí systému je také princip povinné solidarity, který členskými státy umožňuje volit mezi přímým přebíráním migrantů v rámci relokací, finanční podporou nebo zajištěním operační pomoci.

Nadále probíhají intenzivní debaty a schvalování doplňkových opatření, jako je například nová legislativa týkající se účinnějšího navracení osob bez práva pobytu a posílení agentury Frontex.

Migrační politika EU v praxi: Výzvy, rizika a solidarita

Evropská komise vnímá společnou evropskou migrační politiku jako základní pilíř schengenského prostoru a kultivace společných hodnot jako je svoboda, spravedlnost a lidská důstojnost. Zároveň zdůrazňuje, že navzdory veřejnému vnímání není nový pakt o migraci a azylu první legislativou svého druhu, nýbrž účelnou úpravou reagující na nedostatečnou připravenost na nepravdivé migrační vlny a s nimi spojené problémy. Zástupci EK proto pakt celkově hodnotí jako hmatatelný úspěch komplexního vyjednávání, na němž mělo výrazný podíl i české předsednictví.

Zástupci Evropského parlamentu vnímají pozitivně přijetí nové návratové legislativy, která umožňuje zachovat princip univerzálního práva požádat o azyl, ale zároveň využívá řádných opravných prostředků, usnadňujících navrácení osob, kterým byl azyl odmítnut. Pro její fungování je však klíčová úzká spolupráce a koordinace členských států, k čemuž má přispět lepší evidence migrantů v Schengenském prostoru.

Právě nedostatečná registrace totiž v minulosti návraty značně komplikovala.

Nezbytné je rovněž udržovat partnerství se třetími zeměmi, bez jejichž součinnosti je potvrzení totožnosti zdlouhavé a složité. Spolupráce s nimi je taktéž zásadní pro boj proti nelegální migraci, a proto je nutné ji striktně a důsledně podmiňovat. Na druhou stranu je nutné mít na paměti, že přílišná závislost na třetích zemích vystavuje Unii zranitelnosti vůči jejich tlaku, na což poukazuje například nedávná situace v Ceutě. Zástupci Evropského parlamentu v tomto kontextu dále zdůrazňují nutnost politické připravenosti Unie pro případy instrumentalizace

Významným posunem je systematický sběr biometrických údajů, které jsou klíčové pro ověřování totožnosti v situacích, kdy velká část příchozích doklady postrádá.

migrace, využívanou nepřátelskými státy jako nástroj hybridního tlaku na Evropu. Ačkoliv situace v Ceutě tuto problematiku znovu vyzdvihla a upozornila tak na evropskou zranitelnost vůči hybridním útokům, nejde o reprezentativní příklad stavu evropské migrace.

Účastníci diskuse se shodují na tom, že evropská migrační debata je v současnosti polarizována populistickými aktéry, jež podněcují obavy veřejnosti pro vlastní politické cíle. Tento přístup ovšem opomíjí skutečnost, že převážná většina migračního pohybu do Evropy představuje legální migraci, která dlouhodobě přispívá k rozvoji sektoru služeb a celkové kvalitě života. Na druhou stranu, ačkoliv legální migrace a opatření nové legislativy skýtají pro členské státy, včetně České republiky mnohé potencionální benefity, participace na nich by neměla být

Důležitá je také potřeba rozlišovat typy migrace a jednotlivé formy ochrany poskytované členskými státy. Mezi ty patří mezinárodní ochrana, humanitární důvody, doplňková a dočasná ochrana.

posuzována skrze prizma okamžitých transakčních přínosů. Pro zajištění dlouhodobé udržitelnosti a soudržnosti společného evropského prostoru je klíčové přijmout sdílenou odpovědnost vůči geograficky znevýhodněným členským státům a vnímat solidaritu jako strukturální investici do stability společného hodnotového prostoru.

Organizace občanské společnosti naproti tomu varují před nedostatečnými zárukami ochrany lidských práv, zejména v souvislosti s návratovým nařízením. Dále připomínají potřebu věnovat pozornost obzvláště zranitelným osobám bez státní příslušnosti, kterých se v Evropské Unii pohybuje až půl milionu¹, upozorňují na nutnost efektivních kontrolních mechanismů vůči zvýšené akceschopnosti agentury Frontex a zdůrazňují důležitost rozlišování mezi legální a nepravdělnou

¹ European Union Agency for Asylum. (2022). Data on statelessness (Section 4.13.2). In *Asylum Report 2022*. <https://www.euaa.europa.eu/asylum-report-2022/4132-data-statelessness>

migrací. Dále je třeba si uvědomit, že nepravidelná migrace tvoří jen necelých sedm procent příchozích.² Největší kategorie naopak představují slučování rodin, studentská migrace a pracovní migrace.³

Obecně panuje shoda na důležitosti zachování evropského společného prostoru, jenž závisí jak na solidaritě a legální migraci, tak na spolupráci členských států v kontrole nepravidelné migrace.

Hlavní doporučení

1. Vytvořit a rozšířit cílenou metodiku pro práci s osobami bez státní příslušnosti, které v současném systému často propadají sítem běžných azylových procedur.
2. Zpracovat praktický manuál zaměřený na reakce na instrumentalizaci migrace a v krizových situacích striktně prioritizovat jednotu a solidaritu členských států EU.
3. Důsledně rozlišovat právní statusy poskytované ochrany a migraci legální od migrace nepravidelné.
4. Rámovat debatu o společné migrační politice jako snahu o zachování společného prostoru hodnot a o rozšiřování lidskoprávních standardů – nikoliv jako hru s nulovým součtem, v níž by práva a blahobyt jedné skupiny byla na úkor druhé.

² European Commission, Directorate-General for Migration and Home Affairs. (n.d.). *Statistics on migration in Europe*. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/statistics-migration-europe_en

³ European Commission, Eurostat. (2025). *Migration and asylum in Europe – 2025 edition* (Interactive publication) <https://ec.europa.eu/eurostat/web/interactive-publications/migration-2025>